

“กีดกันประเทศรายได้ปานกลาง” บทสำรวจในประเทศไทย¹

ประเด็นสำคัญ

- ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยลดต่ำลงมาอยู่เพียงร้อยละ 3-4 ต่อปี ประเทศไทยมีโอกาสอีก 8 ปี ที่จะพัฒนาไปสู่ระดับประเทศรายได้สูง (มากกว่า 12,475 US\$) ก่อนที่จะติดอยู่ในกับดักประเทศรายได้ปานกลางอย่างสมบูรณ์
- รูปแบบการพัฒนาในอดีตไม่สามารถขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจไทยต่อไปได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก (1) แรงงานราคาถูกของไทยเริ่มขาดแคลน (2) การใช้แรงงานต่างชาติราคาถูกมีข้อจำกัดและไม่ยั่งยืน (3) การศึกษาของไทยยังไม่สามารถผลิตแรงงานคุณภาพที่ตรงกับความต้องการตลาดได้ (4) ทรัพยากรธรรมชาติถูกใช้เกือบหมดแล้ว (5) มีเสียงเรียกร้องจากสังคมให้ภาครัฐต้องมีต้นทุนในการรักษาภาวะแวดล้อม (6) การรักษาเสถียรภาพของเศรษฐกิจมหภาคทำได้ยากกว่าที่ผ่านมา (7) การใช้จ่ายด้านสวัสดิการสังคมที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นซึ่งทำให้การลงทุนทางด้านอื่น ๆ ของภาครัฐประสบข้อจำกัดที่มากขึ้น (8) ภาคธุรกิจเอกชนอ่อนแอและไม่มองการณ์ไกล และ (9) มีข้อจำกัดในการเพิ่มระดับการแข่งขันในบางภาคส่วนของเศรษฐกิจ
- โมเดลใหม่ในการพัฒนาเศรษฐกิจไทย ประกอบไปด้วย (1) การพัฒนาคน (ด้านการศึกษา ทักษะ สุขภาพ) เช่น การพัฒนาตลาดการศึกษาและตลาดแรงงานเพื่อตอบสนองต่อความต้องการแรงงานในระบบเศรษฐกิจ ปฏิรูปกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงาน การส่งเสริมให้แรงงานต่างด้าวที่มีทักษะความรู้เข้ามาประกอบอาชีพ (2) การจัดการเชิงสถาบัน เช่น การส่งเสริมการพัฒนาแบบ Inclusive growth (การกระจายอำนาจ) ส่งเสริมภาวะผู้นำลดการคอร์รัปชันปฏิรูปภาครัฐและพัฒนาระบบธรรมาภิบาลเพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ (growth-enhancing governance) (3) การดำเนินนโยบายอุตสาหกรรมและบทบาทภาครัฐ เช่น การกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ภาครัฐควรพัฒนาเทคโนโลยีอยู่เดิมให้ทำงานมากขึ้น การแก้ปัญหาการแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจ การพัฒนาระบบนวัตกรรมของประเทศเพื่อให้การผลิตมีประสิทธิภาพทางการผลิตที่สูงขึ้นและมีความสามารถในการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน และ (4) การพัฒนาที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable growth)
- ระบบราชการควรมีประสิทธิภาพมากขึ้นภาครัฐควรมีบทบาทเป็นผู้ที่กำหนดทิศทาง (steering) ไม่ใช่เป็นผู้ดำเนินการเอง ภาครัฐควรจำกัดบทบาทในการลงทุนเฉพาะในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญและเพิ่มประสิทธิภาพของการลงทุนของภาครัฐ

¹ สรุปและเรียบเรียงจากโครงการวิจัย เรื่อง “การสังเคราะห์ทิศทางการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง” โดย พีระ เจริญพร (2560) ได้รับการสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

1.

ประเทศไทยติดอยู่กับดัก ประเทศรายได้ปานกลางหรือไม่?

นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกในปี พ.ศ. 2504 เศรษฐกิจไทยเคยมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่สูงถึงร้อยละ 7-8 ต่อปี ยกเว้นจากประเทศยากจนมาเป็นประเทศรายได้ปานกลาง สิ่งนี้ประชาชนคนไทยมีรายได้ที่ดีขึ้นมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในจนวนปี พ.ศ. 2554 ธนาคารโลกได้ประกาศให้ไทยเป็นประเทศรายได้ปานกลางระดับสูง (upper middle income country)

อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่จุดเปลี่ยนภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจไทยปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยลดต่ำลงมาอยู่เพียงร้อยละ 3-4 ต่อปี จนดูเหมือนจะกลายเป็นสภาวะปกติใหม่ (new normal) ของอัตราการขยายตัวของไทยไปแล้ว ซึ่งในระยะเวลากว่า 50 ปี รายได้เฉลี่ยของไทยยังคงอยู่ที่เพียงประมาณ 1 ใน 5 ของสหรัฐอเมริกา และถูกหลายประเทศที่เคยตามหลังประเทศไทยแซงหน้าไปแล้ว การชะลอตัวของเศรษฐกิจในระยะหลังนี้ ไม่ใช่เป็นแค่เพียงปัญหาวัฏจักรเศรษฐกิจในระยะสั้นเท่านั้น แต่เป็นสัญญาณบ่งชี้ถึงปัญหาเชิงโครงสร้างของเศรษฐกิจไทยที่ยังจากฝังลึกมานานและไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังประเทศไทยอาจกำลังติดกับดักประเทศรายได้ปานกลาง (middle-income trap)²

สอดคล้องกับงานศึกษาของ นณริฎ พิศลยบุตร (2556) ที่พบสัญญาณบ่งชี้การติดกับดักประเทศรายได้ปานกลางของประเทศไทย ได้แก่ (1) อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 จนถึงปัจจุบัน ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ³ (2) การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทยชะงักงัน ไม่สามารถก้าวไปสู่ภาคการผลิตและบริการที่มีมูลค่าเพิ่มสูงได้ ทำให้อัตราการเจริญเติบโตไม่สูง (3) ต้องใช้เวลานานในการก้าวพ้นระดับประเทศรายได้ปานกลาง กล่าวคือ หากเศรษฐกิจเติบโตเฉลี่ยปี 1% เมื่อเปรียบเทียบกับเวลา

ปัจจุบัน (พ.ศ. 2560) ประเทศไทยต้องใช้เวลาจนถึง 92 ปี (พ.ศ. 2652) จึงจะเป็นประเทศรายได้สูงและหากประเมินจากความเป็นไปได้ที่จะใกล้เคียงที่สุดคือ เศรษฐกิจไทยโตเฉลี่ยปีละ 4% ประเทศไทยต้องใช้เวลาราว 17 ปี (พ.ศ. 2576) จึงจะข้ามเส้นสถานะไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว

ทั้งนี้ ค่ากลางจำนวนปีของการเลื่อนระดับรายได้จากประเทศที่มีรายได้ปานกลางกลุ่มล่างมาเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางกลุ่มบนอยู่ที่ 28 ปี ขณะที่ ค่ากลางจำนวนปีของการเลื่อนระดับรายได้จากประเทศที่มีรายได้ปานกลางกลุ่มบนมาเป็นประเทศที่มีรายได้สูงอยู่ที่ 14 ปี (ดู Felipe et al., 2012) กรณีประเทศไทยธนาคารโลกได้ยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศไทยจากรดับประเทศรายได้ปานกลางขั้นต่ำ มาเป็นระดับประเทศรายได้ปานกลางขั้นสูง ในปี 2011 และในปี 2016 รายได้ต่อหัวของไทยอยู่ที่ 5,901 US\$ ต่อคนต่อปี ในขณะที่ เส้นแบ่งรายได้ขั้นสูงจะอยู่ที่ 12,475 US\$ ต่อคนต่อปี หรือคิดเป็นช่องว่าง 2.2 เท่า นั้นหมายความว่า ประเทศไทยยังมีโอกาสอีก 8 ปี (ก่อนปี 2025) ที่จะไปสู่ประเทศรายได้สูง (มากกว่า 12,475 US\$) ก่อนที่จะติดอยู่ในกับดักประเทศรายได้ปานกลางอย่างสมบูรณ์

2.

งานวิจัยเกี่ยวกับ “กับดักประเทศรายได้ปานกลาง” ในประเทศไทยมีข้อสรุปอย่างไร?

ผลการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่ำ⁴ และกับดักประเทศรายได้ปานกลางประเทศไทยพบว่า สาเหตุที่ประเทศไทยตกอยู่ภายใต้กับดักประเทศรายได้ปานกลางมาจาก ผลผลิตภาพแรงงานที่ต่ำและการสะสมทุนมนุษย์ที่ไม่มากเพียงพอต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากภาคการศึกษาของไทยมีปัญหาและโครงสร้างตลาดแรงงานไทยที่ไม่ได้รับการแก้ไข ซึ่งข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ส่วนใหญ่นั้นเน้นให้แก้ไขปัญหาทางการศึกษาแนวทางการผลักดันให้ประเทศไทยหลุดพ้นกับดัก

2 หากใช้เกณฑ์การขยายตัวเฉลี่ยลดลงอย่างน้อยร้อยละ 2 หลังจากรายได้แต่ละระดับ 10,000 US\$ ต่อคน (ในราคาคงที่ปี 2005) ประเทศไทยยังไม่เข้าสู่กับดักประเทศรายได้ปานกลาง เพราะรายได้ต่อหัวของไทย (GNI per capita) ยังไม่ถึง 10,000 US\$ (ราคาปี 2005) โดยปัจจุบันอยู่ที่ระดับต่ำกว่า 8,000 US\$ เล็กน้อย ทั้งนี้ 3 แต่แต่ละประเทศอาจจะมีกำแพง 'กับดัก' ที่แตกต่างกัน เกณฑ์ของประเทศที่ติดกับดัก หมายถึง ประเทศรายได้ปานกลางที่อัตราเจริญเติบโตเคยได้สูงกว่าร้อยละ 3.5 โดยเฉลี่ย และมีการขยายตัวที่ลดลงกว่าเดิมอย่างน้อยร้อยละ 2 สำหรับประเทศไทย ค่าเฉลี่ยของอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (Real GDP Growth) ในช่วง ค.ศ. 1980-1996 เติบโตร้อยละ 7.69 ช่วง ค.ศ. 2000-2007 เติบโตร้อยละ ร้อยละ 5.26 และช่วง ค.ศ. 2011-2015 เติบโตร้อยละ ร้อยละ 2.88 จะเห็นได้ว่า Real GDP Growth ของไทยลดลงกว่าเดิมถึง 2 ครั้ง (คือ วิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 และ วิกฤตนี้ท่วม 2554)

4 สมชัย จิตสุชน (2556) พบว่า ปัจจัยที่มีผลในการกำหนดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาวจำนวนมาก ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานดั้งเดิม กลุ่มปัจจัยเชิงภูมิศาสตร์ กลุ่มปัจจัยเชิงวัฒนธรรม กลุ่มปัจจัยเชิงสถาบัน และปัจจัยเชิงคุณภาพของตัวแปรพื้นฐานต่าง ๆ

ประเทศรายได้ปานกลางโดยเป็นการพัฒนาที่เน้นเรื่องคุณภาพ และมีลักษณะเชิงรุกในทิศทางใหม่มากขึ้น แนวทางการผลักดันประกอบด้วย (1) การพัฒนาระบบนวัตกรรม (2) การพัฒนาการศึกษา (3) การพัฒนาคุณภาพของประชากร (4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (5) การใช้ประโยชน์จากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและการเปิดประเทศ และปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและระบบการเงินเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ (ดู สมชัย จิตสุชน, 2556)

ในกลุ่มของงานวิจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำจะเน้นย้ำถึงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่เป็นความสัมพันธ์แบบสองทิศทาง เมื่อความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจลดลงก็จะส่งผลบวกหรือการเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยบางส่วนได้ให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจโดยการพัฒนาตลาดการเงินของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้บุคคลผู้มีรายได้น้อยสามารถเข้าถึงแหล่งทุนอย่างมีประสิทธิภาพได้

กลุ่มงานวิจัยด้านตลาดแรงงานและการลงทุนกับกับดักประเทศรายได้ปานกลางส่วนใหญ่อธิบายถึงปัญหาเกี่ยวกับตลาดแรงงานไทยที่ไม่มีประสิทธิภาพในการผลิตแรงงานระดับสูงได้ แต่สาเหตุของข้อสรุปทางการวิจัยกลับแตกต่างกันออกไป โดยงานวิจัยบางส่วนระบุว่า สาเหตุของปัญหานี้เกิดมาจากระบบแรงจูงใจที่บิดเบือน ทำให้กระบวนการการจัดสรรทรัพยากรของตลาดแรงงานไทยนั้นไม่มีประสิทธิภาพ และเกิดปัญหาการจ้างงานที่ไม่ตรงกับความต้องการของอุปสงค์ตลาด ในขณะที่เดียวกัน งานวิจัยอีกส่วนชี้ให้เห็นถึงโครงสร้างประชากรของประเทศไทยที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ส่งผลต่อผลิตภาพแรงงานโดยรวมที่ต่ำลง ดังนั้นเมื่อโครงสร้างประชากรเปลี่ยนไป ย่อมส่งผลกระทบต่อโครงสร้างของตลาดแรงงานที่เปลี่ยนไปและทำให้เกิดช่องโหว่ในตลาดแรงงานของไทยด้วย อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาของทั้งสองกลุ่มงานวิจัยแสดงให้เห็นถึงข้อสรุปที่ว่า เมื่อตลาดแรงงานไม่สามารถตอบสนองอุปสงค์ตลาดได้ภาคการลงทุนในประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบไปด้วย

ในกลุ่มงานวิจัยด้านการส่งออกและการผลิตกับกับดักประเทศรายได้ปานกลางส่วนใหญ่จะเน้นถึงความสำคัญของ

การเปลี่ยนโครงสร้างสินค้าส่งออก กล่าวคือ เปลี่ยนจากการส่งออกอุปกรณ์ชิ้นส่วนที่รับจ้างผลิตจากต่างประเทศ ไปเป็นการส่งออกสินค้าและบริการที่เน้นการใช้เทคโนโลยี เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้สูงขึ้น โดยการเปลี่ยนองค์ประกอบการส่งออกนั้นจะต้องทำควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง ทั้งการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของภาคการผลิต โครงสร้างของตลาดแรงงาน และโครงสร้างเชิงสถาบันเพื่อทำให้การเปลี่ยนองค์ประกอบการส่งออกสามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้ งานวิจัยกลุ่มนี้ยังได้เสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับนโยบายอุตสาหกรรมแบบเชิงรุกที่เสนอให้ภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการคัดเลือกอุตสาหกรรมมากขึ้น มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์และกฎเกณฑ์การคัดเลือก

งานวิจัยเรื่องกับดักประเทศรายได้ปานกลางส่วนใหญ่ในประเทศไทยจะเน้นการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายระดับมหภาคมากที่สุด รองลงมาคือ งานวิจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ และสุดท้ายคือ งานวิจัยเฉพาะสาขา ซึ่งแบ่งสาขาออกเป็น 3 ประเภท คือ งานวิจัยด้านเกษตร ด้านหัตถอุตสาหกรรม และด้านบริการ งานวิจัยเฉพาะสาขาส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องหัตถอุตสาหกรรม (manufacturing) เป็นหลัก ทั้งนี้ประเทศไทยยังขาดงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับผลิตภาพในสาขาภาคบริการที่เป็นหนึ่งในฐานเศรษฐกิจที่สำคัญในอนาคต

3.

ทำไมประเทศไทยจึงยังไม่สามารถออกจาก “กับดักประเทศรายได้ปานกลาง”?

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2556) ในชุดการวิจัย “โมเดลใหม่ในการพัฒนา: สู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพ โดยการเพิ่มผลิตภาพ” พบว่า รูปแบบการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในอดีต (Old model of development)⁵ นั้นอาจจะไม่สามารถขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจไทยในสภาวะปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก

- (1) แรงงานราคาถูกของไทยเริ่มขาดแคลนมาหลายปีแล้วและจะขาดแคลนมากขึ้นอย่างรวดเร็วตามโครงสร้างประชากรในอนาคตที่จำนวนคนวัยทำงานมีน้อยลง อายุเฉลี่ยมากขึ้น ทำให้ค่าแรงในระยะยาว

⁵ กล่าวคือ ขยายตัวโดยการ การขยายปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะแรงงานราคาถูก หรือใช้ทรัพยากรธรรมชาติ รัฐส่งเสริมการพัฒนาโดยสร้างแรงจูงใจด้วยการสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน การส่งเสริมการนำเข้าสินค้าทุนและเทคโนโลยี การส่งเสริมการลงทุนผ่านบีโอไอ การบริหารเศรษฐกิจมหภาคที่เน้นการรักษาเสถียรภาพและเปิดเสรีการค้าการลงทุน

ปรับตัวสูงขึ้น

(2) การใช้แรงงานต่างชาติราคาถูกเป็นเพียงการต่อลมหายใจให้แก่ภาคธุรกิจที่ยังไม่สามารถปรับตัวออกจากการประกอบธุรกิจโดยพึ่งแรงงานราคาต่ำได้ ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีข้อจำกัดและไม่ยั่งยืน อีกทั้งยังเกิดผลเสียทำให้ค่าจ้างที่แท้จริงของแรงงานไทยไม่ขยับขึ้นมาหลายปี และทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างผลตอบแทนทุน (capital) ผู้ประกอบการ และแรงงาน

(3) การศึกษาของไทยยังไม่สามารถผลิตแรงงานคุณภาพที่ตรงกับความต้องการตลาดได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แรงงานไทยมีทักษะด้านภาษาและเทคโนโลยี สารสนเทศที่ต่ำ ทำให้ภาคธุรกิจลังเลในการขยายการลงทุนและไม่กล้าใช้เทคโนโลยีระดับสูงขึ้น

(4) ทรัพยากรธรรมชาติถูกใช้เกือบหมดแล้ว ไม่สามารถนำมาใช้เป็นปัจจัยไร้ต้นทุน (free input) สำหรับขยายตัวทางเศรษฐกิจได้อีก

(5) ในขณะที่มีเสียงเรียกร้องจากสังคมให้ภาคธุรกิจต้องมีต้นทุนในการรักษาสิ่งแวดล้อมในรูปแบบต่างๆ เช่นภาษีสิ่งแวดล้อม ต้นทุนการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) และสุขภาพ (HIA) ที่สูงทำให้การขยายตัวของธุรกิจจึงอาจจะไม่สะดวกเหมือนในอดีต

(6) การรักษาเสถียรภาพของเศรษฐกิจมหภาคทำได้ยากกว่าเมื่อก่อนมาก เพราะอัตราแลกเปลี่ยนที่ผันผวนมากขึ้นเรื่อยๆ ตามการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่รวดเร็วและพลิกผันตลอดเวลา ส่วนนโยบายการคลังก็มีข้อจำกัดจากความสามารถในการจัดเก็บภาษีที่ต่ำกว่าศักยภาพ ทำให้ภาครัฐมีแนวโน้มที่จะเจอข้อจำกัดในการใช้จ่ายเพื่อเพิ่ม growth potential ของประเทศ โดยเฉพาะการลงทุนสร้างโครงสร้างพื้นฐานรอบใหม่ที่มีความ modern กว่าเดิมที่จะช่วยทำให้ไทยก้าวเป็น knowledge-based economy อย่างแท้จริงได้

(7) การใช้จ่ายด้านสวัสดิการสังคมที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทำให้การลงทุนทางด้านอื่นๆของภาครัฐมีข้อจำกัดที่มากขึ้น

(8) ภาคธุรกิจเอกชนอ่อนแอ ขาดการมองการณ์ไกล แก้นโยบายเฉพาะหน้าเป็นหลัก ไม่สามารถเป็นตัวนำในการลงทุนในการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน

(9) มีข้อจำกัดในการเพิ่มระดับการแข่งขันในภาคเศรษฐกิจบางประเภท เช่นธนาคาร ธุรกิจตลาดทุน การศึกษาพื้นฐาน หรือมี missing market ในเรื่องที่สำคัญเช่นการพัฒนาฝีมือแรงงานที่ได้มาตรฐานและตรงความต้องการตลาด

ดังนั้น ประเทศไทยควรมีโมเดลใหม่ที่สะท้อนแนวคิดหรือ

วิธีบริหารจัดการรูปแบบใหม่ ที่ทำให้ประเทศหลุดพ้นจากกับดักจนยก ระดับเป็นประเทศพัฒนาแล้วได้ ซึ่งการปรับเปลี่ยนจากโมเดลเก่าสู่โมเดลใหม่ ได้แก่ (1) ด้านการพัฒนาคนให้ปรับตัวเข้ากับเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการผลิต (2) ด้านนโยบายอุตสาหกรรมและบทบาทภาครัฐ (3) ด้านการจัดการเชิงสถาบัน และ (4) ด้านการพัฒนาสีเขียว ควรเน้นการพัฒนาสีเขียวตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ดู สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ, 2559)

ทั้งนี้ ปัจจัยที่เป็นโครงสร้างสำคัญเพื่อการผลักดันประเทศให้ก้าวพ้นกับดักประเทศรายได้ปานกลางอันประกอบไปด้วย (1) การพัฒนาระบบนวัตกรรมของประเทศเพื่อให้การผลิตมีประสิทธิภาพทางการผลิตที่สูงขึ้นและมีความสามารถในการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน (2) การพัฒนาตลาดการศึกษาและตลาดแรงงานเพื่อตอบสนองต่อความต้องการแรงงานในระบบเศรษฐกิจ และ (3) การพัฒนาปัจจัยเชิงสถาบันเพื่อสนับสนุนให้กลจักรทั้งสองตัวข้างต้นสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น

4.

ประเทศไทยจะยกระดับผลิตภาพพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อออกจาก “กับดักประเทศรายได้ปานกลาง” ได้อย่างไร?

ขณะที่ งานศึกษาของ สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ (2556) ได้เสนอว่า การยกระดับผลิตภาพ ด้วยกันกับการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อออกจาก “กับดักประเทศรายได้ปานกลาง” ประเทศไทยจะต้องมีพื้นฐานจากการสร้างภาคธุรกิจให้เกิดการเรียนรู้แบบพึ่งพาตนเอง โดยมีภาคเอกชนเป็นศูนย์กลาง คือเป็นผู้ที่พัฒนานวัตกรรมขึ้นเอง หรือมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดโจทย์วิจัย ซึ่งทำให้งานวิจัยจะถูกนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงมากกว่างานวิจัยที่ได้รับการริเริ่มและสนับสนุนจากภาครัฐเพียงผู้เดียว ภาครัฐควรที่จะเข้าใจถึงความแตกต่างกันของธุรกิจในระดับอุตสาหกรรม และควรที่จะมีนโยบายเฉพาะของแต่ละอุตสาหกรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ภาคธุรกิจเกิดการเรียนรู้แบบพึ่งพาตนเองในที่สุด ทั้งนี้แนวทางแก้ไขปัญหาโดยใช้นโยบายที่เหมือนๆ กัน หรือ One-size-fit-all policy อาจจะไม่สามารถที่จะตอบโจทย์ได้ (เช่น ผู้ประกอบการ SMEs อาจต้องการความช่วยเหลือที่แตกต่างจากกิจการขนาดใหญ่ เป็นต้น) แนวทางการแก้ไขในส่วนนี้จึงต้องหาเครื่องมือใหม่ๆ ที่สามารถที่จะตอบสนองต่อปัญหาข้อจำกัดของแต่ละภาคธุรกิจ โดยที่ไม่สุ่มเสี่ยงต่อการช่วยเหลือที่มากและนานจนเกินไปจนภาคธุรกิจขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้แบบพึ่งพาตนเอง

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ (2556) ได้นำเสนอแนวทางในการเพิ่มผลิตภาพของภาคอุตสาหกรรมการผลิตของไทยโดย 3 กระบวนการหลัก คือ (1) การยกระดับกระบวนการผลิต (process upgrading) (2) การยกระดับผลิตภัณฑ์ (product upgrading) และ (3) การยกระดับสู่กิจกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น (functional upgrading)

สำหรับแนวทางการยกระดับผลิตภาพที่ง่ายที่สุดและได้ผลตอบแทนเร็วที่สุด คือ การยกระดับกระบวนการผลิต โดยใช้ระบบการผลิตแบบลีน (lean manufacturing) เพื่อกำจัดความสูญเปล่าต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิต และ การลดการใช้พลังงานที่เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สำคัญในการยกระดับกระบวนการผลิต เพราะช่วยลดต้นทุนในการผลิตได้แล้ว ยังมีผลดีต่อการรักษาสีสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตาม การยกระดับกระบวนการผลิตอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอที่จะทำให้ไทยหลุดพ้นกับดักประเทศรายได้ปานกลาง เพราะมูลค่าเพิ่มที่เกิดขึ้นจะถูกผู้ว่าจ้างผลิตหรือผู้ประกอบการอื่นในห่วงโซ่คุณค่าดูดซับไปหมดจากการกดราคารับซื้อ ภาคอุตสาหกรรมการผลิตของประเทศไทยจึงจำเป็นต้องยกระดับผลิตภัณฑ์ และยกระดับไปสู่กิจกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งได้แก่ การออกแบบ การวิจัยและพัฒนา การกระจายสินค้า การสร้างแบรนด์ และการทำการตลาด ควบคู่ไปด้วย

นอกจากนี้ การจัดสรรเงินทุนในระบบเศรษฐกิจจะต้องจูงใจให้เกิดกิจกรรมที่เพิ่มผลิตภาพและส่งเสริมนวัตกรรม ซึ่งต้องการเงินทุนสนับสนุนในหลายรูปแบบทั้ง เงินให้เปล่า (grant) จากภาครัฐ สินเชื่อ (credit) จากธนาคารพาณิชย์ และเงินร่วมลงทุนเพื่อเริ่มกิจการ (venture capital) จากนักลงทุน ทั้งนี้ตามระดับความเสี่ยงของกิจกรรม

รัฐบาลควรเพิ่มงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาควบคู่ไปกับการเร่งเพิ่มจำนวนบุคลากรการวิจัยและพัฒนา และการปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบวิจัยและพัฒนาของประเทศไทยให้สูงขึ้น โดยการจัดทำระบบการประเมินผลการวิจัยและพัฒนา ควบคู่ไปกับการใช้มาตรการจูงใจด้านภาษีและมาตรการอื่นๆ ในการกระตุ้นให้เกิดการลงทุนวิจัยและพัฒนามากขึ้นในภาคเอกชน และรัฐบาลควรใช้มาตรการสร้างความต้องการสินค้าเทคโนโลยีซึ่งที่ผ่านมาไม่เคยใช้มาก่อน เช่น การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐในการจูงใจให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยี และรัฐบาลอาจประกาศให้ทศวรรษต่อไปนี้เป็น “ทศวรรษแห่งการเพิ่มผลิตภาพ” เพื่อสร้างความตื่นตัวของภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กำหนดโครงการช่วยเหลืออุตสาหกรรมในการเพิ่มผลิตภาพ และจูงใจให้นายจ้างและแรงงานร่วมกันยกระดับผลิตภาพของกิจการของตน

ในขณะที่ภาคเอกชนก็ควรร่วมตัวจัดตั้ง “ภาควิพัฒนาผลิตภาพ” เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภาพระหว่างกัน และนำเสนอข้อเสนอแนะทางนโยบายแก่ภาครัฐ (ดู สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ, 2556)

5. ความท้าทายในการออกจากกับดักประเทศรายได้ปานกลางของไทยในอนาคตคืออะไร?

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และ นนริฏ พิศลายนบุตร (2557) ได้แสดงให้เห็นถึงภาพอนาคตเศรษฐกิจไทยใน 3 ทศวรรษหน้า แสดงให้เห็นได้ว่าการเปลี่ยนผ่านไปสู่ประเทศเกษตรทันสมัยและบริการฐานความรู้⁶ น่าจะเป็นภาพที่พึงปรารถนาที่สุด เพราะจะมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งทำให้ไทยหลุดพ้นจาก “กับดักประเทศรายได้ปานกลาง” ภายในปี ค.ศ. 2028 หลังจากประเทศเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ภายในไม่กี่ปี และโดยขณะที่มีความเหลื่อมล้ำและสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดทั้งนี้ (ดูตารางที่ 1)

ตารางที่ 1: ประเทศไทยในปัจจุบันและประเทศไทยในปี ค.ศ. 2045 ในภาพสถานการณ์ต่างๆ

ดัชนี	ประเทศไทย ค.ศ. 2014	ประเทศไทยไปเรื่อย ๆ	อุตสาหกรรมก้าวหน้า	เกษตรทันสมัยบริการฐานความรู้
อัตราการเติบโตเฉลี่ย (ร้อยละ ต่อปี)	5.94	3.55	4.59	5.21
รายได้ที่แท้จริงต่อหัว (฿)	5,480	17,016	23,736	28,402
ปีที่พ้นจาก “กับดักประเทศรายได้ปานกลาง”		2036	2028	2028
สัดส่วนมูลค่าเพิ่ม				
- เกษตรกรรม	12.3	4.4	3.1	3.8
- อุตสาหกรรมการผลิต	37.9	49.9	63.8	37.0
- บริการ	49.8	45.8	33.1	59.3
ดัชนีความเหลื่อมล้ำ (Gini coefficient)	0.39	0.37	0.42	0.33
มูลค่าเพิ่มต่อหน่วยการปล่อย CO ₂ (฿ ต่อตัน)	1,109	3,584	3,901	5,464

ที่มา: สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และ นนริฏ พิศลายนบุตร (2557)

⁶ เพื่อข้ามไปสู่ระบบเศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนฐานความรู้และเทคโนโลยี (innovation and technology-driven industry) ใต้นั้น จะต้องมีการพัฒนาในส่วนที่สำคัญ ๖ อย่างน้อย ๖ ด้าน ประกอบไปด้วย (1) การยกระดับเทคโนโลยี (technological upgrading) (2) การปฏิรูประบบการศึกษา (3) การพัฒนาฝีมือแรงงาน (4) การรับมือกับสังคมผู้สูงอายุ (5) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และ (6) การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ (ดู สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ, 2556)

นอกจากนี้ ในการออกจากกับดักรายได้ปานกลาง ประเทศไทยยังต้องเปลี่ยนจากการพัฒนาโดยอาศัยประสิทธิภาพเป็นตัวนำ (efficiency-driven economy) ไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนฐานความรู้และเทคโนโลยี (innovation and technology-driven industry) โดยต้องมีการพัฒนาในอีกอย่างน้อย 6 ด้าน ได้แก่ การยกระดับเทคโนโลยี การปฏิรูประบบการศึกษา การพัฒนาฝีมือแรงงาน⁷ การรับมือกับสังคมสูงวัย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ (ดู สมชัย จิตสุชน และ นณริฏ พิศลยบุตร, 2556) ที่สำคัญ โครงสร้างเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปจะทำให้สังคมไทยในอนาคตมีความซับซ้อนกว่าปัจจุบันมาก การเปลี่ยนผ่านอาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง เพราะผลประโยชน์ ความเชื่อ และคุณค่าของคนแต่ละกลุ่มจะแตกต่างกันมากขึ้น การเปลี่ยนผ่านจะเกิดขึ้นได้อย่างราบรื่นจึงจำเป็นต้องมีภาครัฐที่เปิดกว้าง มีวิสัยและตั้งใจกระจายอำนาจ โดยขณะที่ยังสามารถประสานนโยบายภาพรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ความท้าทายที่สำคัญที่สุดในการเปลี่ยนผ่านของไทยในอีก 3 ทศวรรษคือ “การปฏิรูปภาครัฐ”

6.

ประเทศไทยควรพัฒนาปัจจัยเชิงสถาบันอย่างไรเพื่อทำให้ประเทศไทยออกจากกับดักรายได้ ปานกลาง ?

ประเทศไทยควรที่จะหันมาสนใจมิติการพัฒนาเชิงสถาบันมากยิ่งขึ้น เพราะการพัฒนาปัจจัยมหภาคเฉพาะในด้านปริมาณจะไม่สามารถผลักดันเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตได้หากไร้ซึ่งคุณภาพของปัจจัยมหภาคนั้น ๆ ทั้งนี้ปัจจัยเชิงสถาบันซึ่งครอบคลุมถึงกฎระเบียบ การบริหารจัดการองค์กร ระบบตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และบทบาทของผู้นำ ปัจจัยเชิงสถาบันเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาอย่างจริงจังเพื่อเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การที่ไทยยังไม่ได้แสดงศักยภาพของการหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง รวมทั้งไม่ก้าวหน้าในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากแต่ละภาคส่วนยังมิได้ทำหน้าที่ของตัวเองอย่างแท้จริง หรือกระทั่งมีความขัดแย้งกันในบางมิติ

การศึกษาของ สมชัย จิตสุชน และ นณริฏ พิศลยบุตร (2556) ได้เสนอแนวทางในการขับเคลื่อนให้ทุกภาคส่วนแสดงบทบาทที่ควรจะเป็น ดังนี้ (1) การสร้างภาวะความเป็นผู้นำในการพัฒนา (development leadership) (2) ขับเคลื่อนด้วยกลยุทธ์การพัฒนาแบบร่วมกันได้ประโยชน์ (win-win strategies) เช่น การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาที่ทุกคนได้ประโยชน์ และการสร้างระบบแรงจูงใจและการวัดผลกับภาคีต่างๆ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและ (3) ประสานแนวร่วมภาคีการพัฒนา (coordinative development) เพื่อแก้ไขปัญหาความล้มเหลวในการประสานงาน (coordination failure) ทำให้แต่ละภาคส่วนสามารถร่วมกันพัฒนาประเทศในทิศทางที่ควรจะเป็นต่อไป

ประเทศไทยควรเปลี่ยนจากการกำหนดนโยบายภายใต้ระบบสถาบันเศรษฐกิจแบบ Market-enhancing governance (MEG) ไปเป็นแบบ Growth-enhancing governance (GEG) ซึ่งหมายถึง ภาครัฐบาลที่เน้นให้เศรษฐกิจขยายตัวในระดับสูงและต่อเนื่อง โดยไม่จำเป็นต้องยึดมั่นในกลไกตลาดและหลักการไม่แทรกแซงจากภาครัฐ จะดำเนินนโยบายเชิงรุกเพื่อสร้างความสามารถด้านเทคโนโลยี จำกัดการแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจในแบบที่ไม่สร้างสรรค์ กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เป็นการวางแผนระยะยาวและมองการณ์ไกล รวมทั้งการลดความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาด้วย ภาครัฐจะมีบทบาทนำมากขึ้น ในขณะที่ภาคเอกชนก็จะมีส่วนร่วมในการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจใหม่ ๆ อย่างสำคัญ (ดู สมชัย จิตสุชน, 2557) อย่างไรก็ตาม การปฏิรูประบบสถาบันเศรษฐกิจเป็นเรื่องยาก ใช้เวลา และมีข้อควรระวังจำนวนมาก สมชัย จิตสุชน (2557) ได้เสนอหลักการปฏิรูประบบสถาบันเศรษฐกิจกว้าง ๆ ดังต่อไปนี้

- (1) ควรลดโอกาสเข้าถึงค่าเช่าทางเศรษฐกิจของผู้ไม่มีศักยภาพที่จงใจสร้างค่าเช่าทางเศรษฐกิจที่ไม่ดี และต้องลดปัญหาคอร์รัปชัน
- (2) ควรเพิ่มอำนาจต่อรองทางการเมืองให้กับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ และปฏิรูปการเมืองให้นักการเมืองต้องตอบโจทยระยะยาวของประเทศ
- (3) ควรสร้างกลไกส่งผ่านเสียงประชาชนส่วนใหญ่มาสู่การ

⁷ ภาคอุตสาหกรรมการผลิตก้าวหน้าต้องการทักษะเฉพาะ แต่แรงงานไทยเปลี่ยนงานบ่อย ทำให้ไม่สามารถสะสมทักษะเฉพาะในระดับสูงได้ ในขณะเดียวกัน ภาคบริการฐานความรู้นั้นต้องการทักษะทั่วไป แต่ระบบการศึกษาของไทยตั้งแต่ระดับพื้นฐานไปจนถึงอุดมศึกษายังมีคุณภาพต่ำ แนวทางที่เหมาะสมในการตอบสนองความท้าทายดังกล่าวคือ การพัฒนาให้ประชาชนไทยมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st century skills) และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของประชาชน

เรียกช่องทางเมืองต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ สร้างความสำนึกใน
หมู่ประชาชนว่าการเรียนรู้และการยกระดับเทคโนโลยีโดยรวมเป็นสิ่งที่
ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนแต่ละคนเอง ทั้งนี้เพื่อให้เกิด
การผลักดันกระบวนการทางการเมืองให้หันมาสู่การพัฒนาที่ค้ำประกัน
และควรปฏิรูประบบราชการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จะเห็นได้ว่า การที่ประเทศไทยจะสามารถออกจากกับดัก
ประเทศรายได้ปานกลางได้ภาครัฐที่รับบทบาทที่ควรจะเป็นของตนและ
เล่นบทบาทของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพการรับบทบาท แล้วภาครัฐ
ควรมีบทบาทอย่างไรในการทำให้ประเทศไทยออกจากกับดักรายได้
ปานกลาง? ทั้งนี้ เดือนเด่น นิคมบริรักษ์ และคณะ (2557) เสนอว่า
ภาครัฐควรมีบทบาทเป็นผู้ที่ “ค้ำค้ำเสื่อเรือ (steering)” ไม่ใช่

ผู้พายเรือเอง (rowing) การบริหารจัดการภาครัฐจะต้องเป็นไปเพื่อ
สนับสนุนการเพิ่มผลิตภาพ โดยรัฐจะต้องมีขนาดไม่ใหญ่เกินไป และ
มีหน้าที่ที่เหมาะสมคือเสริมการทำงานของตลาด มีวินัยทางการเงิน
การคลังมีธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส (transparency) เปิดให้มี
ส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆ (participation) และมีความพร้อมรับผิด
(accountability) ซึ่งรวมถึงมีประสิทธิภาพในการให้บริการภาครัฐ
ควรจำกัดบทบาทในการลงทุนของภาครัฐเฉพาะในส่วนโครงสร้าง
พื้นฐานที่จะช่วยยกระดับขีดความสามารถในการลงทุนของเศรษฐกิจ
และอุตสาหกรรมไทย รวมทั้ง เพิ่มประสิทธิภาพของการลงทุนของ
ภาครัฐโดยการกระจายอำนาจในการลงทุนสู่ท้องถิ่นและการร่วม
ทุนกับเอกชนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

Felipe, Jesus and Abdon, Arnelyn and Kumar, Utsav ? (2012). *Tracking the Middle-Income Trap: What is it, Who is in it, and Why?*,

Levy Economics Institute, Working Paper No. 715.

เดือนเด่น นิคมบริรักษ์ และคณะ (2557). “ปรับทัศนคติภาครัฐเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ”. รายงานที่ตีพิมพ์ฉบับที่ 111 มกราคม 2558.

นณริฎ พิศลยบุตร (2556) ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ ทิศทางการพัฒนาประเทศ และกับดักประเทศรายได้ปานกลาง. โดยได้รับทุนจากธนาคารแห่งประเทศไทย.

สมชัย จิตสุชน (2556). *โครงการนโยบายสาธารณะเพื่อยกระดับไทยให้พ้นกับดักรายได้ปานกลาง. แผนงานสร้างเสริมนโยบายสาธารณะที่ดี (นสธ.) และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).*

สมชัย จิตสุชน. (2557). *การยกระดับการขยายตัวทางเศรษฐกิจระยะยาวของไทย: มุมมองและข้อเสนอแนะเชิงสถาบัน. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) และธนาคารแห่งประเทศไทย.*

สมชัย จิตสุชน และ นณริฎ พิศลยบุตร. (2556). *โฉมหน้าและแนวทางสู่โมเดลใหม่ในการพัฒนาประเทศ. งานสัมมนาวิชาการประจำปี 2556. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ).*

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, เสาวราช รัตนคำฟู, และ ณัฐสิริ รัชเกียรติวงศ์ (2556). บทความเรื่อง “สู่การสร้างนวัตกรรมและการพัฒนาเทคโนโลยีของภาคอุตสาหกรรมการผลิต” งานสัมมนาวิชาการประจำปี 2556 สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) “โมเดลใหม่ในการพัฒนา : สู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพโดยการเพิ่มผลิตภาพ” (New Development Model: Towards Quality Growth Based on Productivity Improvement).

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และ นณริฎ พิศลยบุตร (2557). สู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพ: ความท้าทายและโอกาสของประเทศไทยในสามทศวรรษหน้า. บทความในการสัมมนาวิชาการประจำปี 2557 “ประเทศไทยในสามทศวรรษหน้า: สี่ความท้าทายเพื่อการเติบโตอย่างมีคุณภาพ” (Positioning Thailand in the Next Three Decades: Four Challenges to Quality Growth).

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2559). เอกสารงานสัมมนาวิชาการเชิงสังเคราะห์ “โมเดลใหม่ในการพัฒนาเศรษฐกิจ” 8 สิงหาคม 2559 ธนาคารแห่งประเทศไทย

TRF Policy Brief (หรือ เอกสารบทสรุปเชิงนโยบาย) เป็นเอกสารที่สรุปและเรียบเรียงจากงานวิจัยของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นหลัก และอาจมีการนำรายงานวิจัยหรือเอกสารรายงานจากแหล่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมาประกอบเพื่อให้ได้เนื้อหาที่สมบูรณ์ขึ้น วัตถุประสงค์หลักในการจัดทำ Policy Brief คือ การส่งผ่านผลงานวิจัยของ สกว. ไปสู่ฝ่ายนโยบาย (ผู้กำหนดนโยบายและฝ่ายปฏิบัตินโยบาย)

การจัดทำ TRF Policy Brief มาจากแนวคิดที่ว่า เอกสารงานวิจัยของ สกว. ที่มีอยู่เป็นเอกสารที่มีเนื้อหาค่อนข้างมาก และมีความเป็นวิชาการสูง ซึ่งทำให้ไม่เกิดแรงจูงใจกับผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยที่จะศึกษาเอกสารวิจัยดังกล่าว ดังนั้น TRF Policy Brief จึงถูกทำขึ้นในลักษณะของบทสรุปเชิงนโยบายที่มีเนื้อหากระชับ มีความยาวประมาณ 5-8 หน้า และพยายามนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบที่ให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายขึ้น

**เจ้าของ
กองบรรณาธิการ
สถานที่ติดต่อ**

โครงการกิจกรรมการเชื่อมโยงงานวิจัยกับภาคนโยบาย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
ดร.สุดสวาสดิ์ ดวงศรีไสย์, รุ่งชัญญ์ สุขสังวอ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
ชั้น 14 อาคาร เอส เอ็มทาวเวอร์ 979/17-21 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท
กรุงเทพฯ 10400 โทร. 0-2278-8200 ต่อ 8329 โทรสาร 0-2298-0032

ดาวน์โหลดเอกสารนี้ได้ที่

<http://prp.trf.or.th>